

UDC 7.038.6(4/8):008

THE UKRAINIAN POSTMODERNISM POSTER IN THE WORKS OF THE NATIONAL SCIENTISTS

Zalevskaya Elena, Postgraduate,
Kharkiv State Academy of Design and Arts, Kharkiv

Relevance of the research topic. The formation of a new historical and cultural reality in the late XX – early XXI century predetermined the search for new value benchmarks that were determined in the development of a new world period – «postmodernism».

The aim of the study. The aim of the study is to analyze deeply the scientific research in the field of the graphic design history and factors that influenced its development, as well as consideration of the development of the domestic graphics in the context of the evolution of the Ukrainian poster and the development of the visual-plastic language of the postmodern posters.

Browse the latest posts. The history of the Ukrainian poster begins with the beginning of the twentieth century, and leads a cycle of naturally related events, links, periods, which sets us the task of viewing a domestic poster in the context of its historical and cultural existence. The researches of Boychuk O., Gladun O., Grischenko V., Danilenko V., Kondratieva K., King M., Lagutenko O., Prishchenko S., Sbitnoyeva N. Severina O., Smirnova S., Sokolyuk L., Tatievsky P., Trynozhenko L., Turchak L., Chernevich O., Yavoriyk Yu. etc. are dedicated to the research of graphic design in general and in particular to the evolution of the Ukrainian poster.

Scientific novelty of the work. Exploring the chosen topic faced with the lack of scientific material connected with the special thorough investigation of the problems raised both in the theoretical and informational aspects in the Ukrainian art, therefore, has become one of the main factors in determining the thematic orientation of this study.

Conclusions. Summarizing the above mentioned, it can be argued that in-depth analysis of the scientific research in the field of graphic design history and factors influencing its development is necessary in order to predict the trends and prospects for the further development of the poster as an independent branch of science and art.

Studying the development of domestic graphics in the context of the evolution of the Ukrainian poster, we can note that the study of national and cultural traditions prevails. In the scientific literature, there is only some information that is tangent to our topic, which to some extent supplements the information of earlier publications on the development of the visual-plastic language of the postmodern posters.

The study of the research on the development of domestic graphic art determined the picture of the gradual formation of the periodization of the Ukrainian poster and the disclosure of certain aspects of this problem at the end of the XX – the beginning of the XXI century. However, today there is no solid art research study that would summarize the steps of evolutionary advancement and the transformation of the methods of the visual-plastic language of postmodern posters, which cannot but affect the completeness and objectivity of contemplation of the modern domestic design practice. The absence of a special thorough investigation of the problems raised in the Ukrainian art criticism in the theoretical as well as in the informational aspects has become one of the main factors in determining the thematic orientation of this research.

Further research. The historiographic survey showed that the publications only partly affect the chosen topic of the scientific work and confirmed the need for the more thorough research in the chosen direction.

Key words: postmodernism, Ukrainian poster, visual-plastic language, graphic design, publication, research.

Надійшла до редакції 10.11.2017 р.

УДК 7.012: 655.3.066.11

ДИЗАЙН ДИТЯЧОЇ КНИГИ УКРАЇНИ: АСПЕКТИ СТРУКТУРИ

Єфімова Марія Петрівна, кандидат мистецтвознавства,
Луцький національний технічний університет, м. Луцьк
Marusia88@ukr.net

Охарактеризовано структурні рівні дитячої книги (змістовий, образотворчий, архітектонічний) у їх переплетенні та різноманітні ознаки. Виявлено, що структурні рівні цієї книги взаємодіють між собою, тому вона як дизайн-об'єкт є результатом їх органічного синтезу. Змістовий рівень виступає ідеєю, формує задум та концепцію майбутнього дизайну дитячих книг. Образотворчий рівень утілюється крізь графічно-зображальну інформацію (ілюстрація, шрифт, декоративні елементи). Архітектонічний рівень забезпечує утворення об'ємно-просторової форми дитячого видання, побудованого на змісті літературного твору та графічно-зображальних особливостях образотворчого рівня.

Ключові слова: дитяча книга, структура, зміст, архітектоніка.

Постановка проблеми. Дитяча книга на сучасному етапі розвитку змінює свою роль, перетворюючись із складової частини дитячої літератури у цілісний багатофункціональний дизайн-об'єкт, який є самостійним організмом. Інтенсивний розвиток науки і впровадження технологічних

інновацій зумовили видозміни структурних рівнів дитячої книги – змістового, образотворчого, архітектонічного. Синтез цих рівнів у зв'язку з інтенсивним розвитком технологій визначає творчі пошуки видавництва. Проблема відсутності елементарної композиційної й графічної узгодженості структурних рівнів із позицій дизайну, підпорядкованості компонентів єдиному архітектонічному задуму у дитячих виданнях, єдності структурних елементів книги – виходить на перший план у дитячому книговидавництві України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження наукової літератури показали, що науковці по-різному трактують змістовий аспект книги. Т. Збарський наголошує на важливості вербальної інформації як одного з трьох основних типів поряд із візуально-образним, піктографічним [8]. В. Шевченко зазначає, що зміст передають літературною формою; через нього формується сутність видання, а вже потім обирають графіку шрифтів, зображення, співвідношення розмірів частин і цілого, засоби побудови сторінок та розворотів [14].

Образотворчий рівень оформлення дитячої книги, зокрема ілюстрацію, розглядали: В. Кісін [9], Е. Ганкіна [4], О. Шипелик [15], І. Кондратюк [10] та ін. Названі дослідники розглядають проблеми включення ілюстрації у книгу, основні вимоги та комплексні рекомендації з питань ілюстрування, питання якості та ролі ілюстрації в аспекті книжкової графіки. Однак при наявності значних напрацювань немає ґрунтовних досліджень ілюстрації у контексті дизайну дитячої книги.

До питань дослідження архітектоніки книги загалом зверталися: В. Пахов [13], В. Шевченко [14], В. Ляхов [11] та ін. Проте потрібно відзначити, що розгляд цих рівнів здійснюються лише для книжки загалом, не торкаючись дитячої. Таким чином, виникає необхідність ґрунтовної розгорнутої системи структурних рівнів дитячої книги.

Метою статті є визначення структурних рівнів дитячої книги як основного фактора цілісності дитячого книжкового видання.

Виклад основного матеріалу. Дитяча книга як цілісний об'єкт являє собою тісне переплетення змісту (тексту), художніх образів та форми (конструкції, пластики). Виходячи з цього, логічно виділити наступні три структурні рівні: *змістовий, образотворчий і архітектонічний.*

Дитяча книжка – носій вербальної інформації, формування якої презентує змістовий рівень. Вербальна (словесна) інформація реалізується через слово. Вона закладена у творі та являє його літературну цінність. Закономірності цього рівня продиктовані характером впливу словесного образу, особливою будовою просторового і часового розвитку дії і структурою викладу. Це один із найбільш очевидних факторів, відчутний в організації книги як словесної форми. Зміст літературного твору, його стиль, визначають образотворче рішення та іноді конструктивні особливості книжкового організму.

Образотворчий рівень (графічно-зображальна інформація) втілює зміст через зображення за допомогою художніх засобів (графічних, живописних, шрифтових, колірних). За допомогою цих засобів створюється образно-стильове рішення і емоційно-естетична виразність книги.

Третій за порядком – архітектонічний рівень, як правило, формується на підставі змістового рівня, враховує образотворчі (художньо-стильові) особливості оформлення книги, та перетворює їх на візуально-інформативну об'ємно-просторову форму.

Логічно знайдений баланс усіх трьох рівнів дитячої книги – змістового, образотворчого та архітектонічного забезпечують цілісність видання. Зміна умов формування кожного з них призводить до зміни організму книги в цілому, що відображається у відповідних елементах друкованого, електронного та альтернативного видань. Структурні рівні дитячої книги взаємозалежні, тісно переплітаються та проявляють свої якості один в одному.

Змістовий аспект книги відіграє важливу роль у формотворенні дитячої книги. Вербальна інформація в значній мірі формує книгу, визначає її проектний характер. Зміст літературного твору, окрім того, що є основним, закодованим у відповідні знаки, джерелом передачі інформації та творчої ідеї автора, визначає також образ і побудову книжкового простору. Зміст передається літературною формою, через неї формується сутність видання [8].

Змістовий рівень включає такі головні складові авторської творчості як: тема, ідея, сюжет, що завжди виступають разом. Тема відображає коло життєвих явищ, пов'язаних із певною проблемою і служить предметом авторського осмислення та оцінки. У дитячій книзі присутні різноманітні напрями літературних тем: культурно-історичні, соціально-побутові, пригодницькі, психологічні, морально-етичні, ліричні тощо [3]. Тема літературного твору нерозривно пов'язана з її ідеєю, що виступає змістовим ядром художнього тексту, його думкою, яка узагальнює смисловий та образно-емоційний зміст твору. Сюжет включає систему подій у літературному творі, через які митець розкриває характери персонажів і весь зміст твору (вступ, зав'язка, розвиток дії, кульмінація, розв'язка, постпозиція).

Вербальна інформація у друкованих, електронних, альтернативних форматах видань пов'язана з фізичними способами сприйняття: візуальним (зоровим), аудіальним (звуковим), тактильним, смаковим, нюховим. Сприйняття інформації в усіх видах книг здійснюється переважно за допомогою зору (візуальний вид інформації). В основі використання аудіовидань та музичних видань в обробці інформації на слух лежить реагування переважно на висоту тону або звуку, темпу, ритму, тембру і резонансу (аудіальний вид інформації). Сучасні закордонні розробки, за напрямом так званого *мультисенсорного дизайну*, уже передбачають врахування смакових і ароматичних рецепторів при проектуванні дитячих книг. На відміну від друкованих та електронних, основною в альтернативному виданні є естетична цінність і емоційність, що дозволяють по іншому сприймати інформаційно-предметне середовище і реальність буття.

Образотворчий рівень реалізується через графічно-зображальну інформацію. Основними складовими образотворчого рівня є ілюстрація, шрифт та декоративні елементи (заставки, кінцівки, орнаментика, буквиці), об'єднані спільною ідеєю та змістом.

Образотворчий рівень друкованого формату видання реалізується через засоби художньої виразності (живописні, графічні) і базується на ілюстрації дитячої книги, шрифтових видозмінах, декорі, що відображають дійсність через образне та наочне відтворення візуальних форм. Ілюстрація розкриває літературний текст, що упорядковується змістом та стилем літературного твору [12]. Ілюстративний ряд уособлює цілісну систему книги та утворює єдиний простір видання, сприяє образному розкриттю ідей твору. Важливе значення у вибудовуванні образотворчого рівня дитячої книги має шрифт, що часто співвідноситься з ілюстрацією у стильовому та композиційному плані. Ілюстрації й шрифти, за бажанням дизайнерів, можуть збагачуватися декоративними елементами (заставками, вставками, буквицями), що підтримують загальну концепцію художнього оформлення й шрифтове та ілюстративне навантаження дитячої книги.

Природа електронних видань, зокрема, мультимедійного і інтерактивного, дозволяє значно розширити графічно-зображальну мову друкованого формату за рахунок використання анімації та відео [7]. Перехід від друкованого до цифрового формату видання забезпечується активізацією емоційного та психологічного аспектів сприйняття дитини. Наявність різних каналів передачі інформації (звуковий, слуховий, смаковий, тактильний) доповнюють палітру образотворчих рішень. Крім того, інтерактивні видання характеризуються багаторівневою просторовою організацією віртуального простору.

В альтернативному форматі образотворчий рівень реалізується через матеріалізацію *вербальних, графічно-зображальних та конструктивних елементів* видання. Альтернативне видання, як елемент середовища, матеріалізує графічно-зображальні структурні елементи у предмети навколишнього середовища (книга-диван, книга-лампа, книга-стілець). Через конструктивні елементи, що забезпечують зберігання зовнішніх ознак друкованого видання, проте не несуть інформації, образотворчий рівень формується у книзі як промисловому виробі. Особливістю створення зображального сегмента в альтернативному форматі видання є включення простору та його декорація, що можемо спостерігати в дизайні дитячих закладів торговельно-розважального призначення або житлових приміщень. Образотворчий рівень є суттєвим із точки зору дизайну; він базується на змістовому аспекті, визначаючи подальшу конструкцію та організацію об'ємно-просторової структури дитячого видання.

Об'ємно-просторова структура книги, зазвичай, пов'язана з поняттям архітекtonіки, під якою (з грец. *architektonike* – будівельне мистецтво) розуміється матеріальний та інформаційно-естетичний взаємозв'язок внутрішнього змісту й форми.

Різноманітність поглядів на трактування архітекtonіки книги дозволяє виділити три підходи: 1) *образотворчий*; 2) *конструктивний*; 3) *синтезований* (синтез образотворчого та конструктивного). Перший підхід представляє архітекtonіку книги з точки зору образотворчої організації її внутрішніх елементів (В. Пахомов, В. Фаворський). Так, В. Пахомов архітекtonіку видання розглядає як побудову заголовків, рубрик і вказує на те, що архітекtonіка найчастіше відображена у системі розташування внутрішніх елементів видання [13].

В. Фаворський архітекtonіку будови літературного твору вбачав у поділі на частини, глави тощо; поєднання рубрикаційних елементів та ілюстрацій, вважав він, утворює архітекtonічну будову видання.

Другий підхід базується на тому, що архітекtonіку розглядають із точки зору конструкції (В. Ляхов, Л. Гассен). В. Ляхов під архітекtonікою видання розуміє конструктивну основу книжкової форми, що організовує образні закономірності побудови цілого [11]. За дослідженнями Л. Гесена, архітекtonіка видання втілюється в конструкції, що визначається змістом [6].

В основі третього підходу розгляд архітектоніки з точки зору синтезу змісту, образотворення та конструкції. Б. Валуєнко архітектоніку книги називає архітектурою, що включає в себе загальне художнє рішення, образ, елементи просторового зображення літературного твору (верстка розворотів, ритмічне співвідношення пробільних місць, арсенал функціональних розділових, видільних і художньо-виражальних засобів набору) [2]. Ю. Герчук архітектоніку книги розглядає як цілісний художній твір, в якому образотворча, орнаментальна, конструктивна і просторова структура взаємодіють, підкоряючись єдиному творчому задуму [5]. В. Шевченко зазначає, що архітектоніка поєднує змістовий, структурний і зображальний аспекти видання через систему змістових і конструктивних зв'язків, взаємовідносин текстового й зображального матеріалу [14].

Оглянувши різноаспектні погляди на архітектоніку, доцільним вважаємо наступне трактування. Архітектоніка видання – це художнє конструювання та композиційно-графічне моделювання дитячих книг як процес поєднання художнього відображення загальної просторової організації на основі вербальної інформації, візуального вираження концептуального формотворення і матеріально-технічної основи. Архітектонічність видань залежить від внутрішнього змісту, взаємозв'язку цього змісту й графічно-зображальної форми вираження, інформативності та естетичності конструкції. *Архітектонічний рівень* являє взаємодію матеріалу і конструкції, базується на синтезі образотворчого та змістового рівнів, тобто включає в себе окремі їх елементи, поєднані в єдину об'ємно-просторову форму.

Об'ємно-просторова форма у друкованих форматах видань базується на основі взаємодії форми, конструкції та матеріалу і залежить від виду книг. Матеріальну конструкцію друкованого видання визначають видавничо-поліграфічними потужностями у роботі з матеріалом (папір, картон, тканина, пластик). Конструктивні особливості пов'язані з вагою, товщиною і форматом книги. Кожен різновид друкованого видання (книга-кодекс, карткова книга, ігрові видання) має конкретну об'ємно-просторову матеріальну структуру, що характеризується складністю форми за рахунок виконання з різних матеріалів та специфікою виготовлення окремих складових частин.

Електронний формат видання відображає черговий крок інформаційно-технічної революції і свідчить про перехід від матеріальної конструкції книги до віртуальної. Архітектоніка електронного формату видання визначається суто внутрішньою формою електронної інформації, яка містить текст, ілюстрації, додатковий контент. Спосіб використання електронної інформації може здійснюється на стаціонарних (комп'ютер) або мобільних носіях для зчитування інформації (смартфон, планшет) [1].

Архітектоніка альтернативного формату видання являє собою предметно-просторову форму об'єктів середовища. Через суто естетичне використання образу книги, її основних конструктивних елементів, таке видання можна назвати книгою лише опосередковано. Як правило, в альтернативному форматі видання змістовий рівень стає концептуальною основою книги, поступаючись своїм пріоритетним значенням (на відміну від традиційних книг) функціональним, конструктивним, ергономічним, естетичним характеристикам. Конструкція альтернативного видання втілюється в образі книги, стає своєрідним задумом (ідеєю). Форма книги – це реалізація ідеї в матеріалі. Ідея визначає вибір матеріалу та створюваний візуальний образ предмета, а конструкція – характер речі, її індивідуальність щодо інших речей, наділяє якістю та змістом. Альтернативне видання виходить до зовнішнього середовища, де функціонально взаємодіє не лише з людиною, а й простором, у якому знаходиться.

Структурні рівні дитячої книги (змістовий, образотворчий, архітектонічний) є невід'ємними репрезентантами самої книги як складного художньо-проектного явища. Взаємодія змістового та образотворчого рівнів книги формують об'ємно-просторову організацію видання (архітектонічний рівень). Трансформація друкованого видання в електронний формат під дією технологій забезпечує втрату матеріальної предметної сутності книги. Віртуально відтворена архітектоніка друкованої книги знаходить реалізацію в електронній формі. Альтернативна форма видання окреслює тенденції розвитку книжкової форми у предметно-просторовому середовищі. Гармонійне поєднання змістового, образотворчого, архітектонічного рівнів між собою визначає шляхи розвитку книги як синтезу літературної та художньо-проектної творчості; оновлення способів технології виробництва і проектування. Структурні рівні стають визначальним чинником зміни подальших тенденцій проектування дитячої книги.

Висновки. Отож, структурні рівні дитячої книги є невід'ємними репрезентантами самої книги як складного матеріально-художнього явища, кожен з яких обов'язковий й відповідає за виконання конкретно поставленого завдання у видавничому процесі: змістового, образотворчого та архітектонічного. Ці рівні є різноманітними у своїх індивідуальних проявах та забезпечують цілісність видання. Зміна умов формування кожного з них призводить до зміни організму книги, що відображається в усіх елементах друкованого, електронного та альтернативного видань. Структурні рівні дитячої книги взаємозалежні, тісно переплітаються та втілюються один в одному.

Список використаної літератури

1. *Антоненко І.* Електронні ресурси як об'єкт каталогізації : історія питання, термінологія, форматне забезпечення / Антоненко І., Баркова О. // Бібл. вісн. – 2004. – № 2. – С. 11–22.
2. *Валуєнко Б.* Архітектура книги / Б. Валуєнко. – Київ : Мистецтво, 1976. – 90 с.
3. *Вернигора Н. М.* Література для дітей у ХХ столітті: жанрово-тематичний аспект / Н. М. Вернигора // Наук. зап. Ін-ту журналістики. – Київ, 2004. – Т. 4. – С. 87–94.
4. *Ганкіна Э.* Детская книга вчера и сегодня (по материалам зарубежной печати) / Э. Ганкіна. – М. : Сов. художник, 1988. – 310 с.
5. *Герчук Ю.* Художественная структура книги / Ю. Герчук. – Київ : Книга, 1984. – 207 с.
6. *Гессен Л.* Архітектура книги / Л. Гессен. – М. : Гос. науч.-техн. изд-во, 1980. – 439 с.
7. *Городенко Л. М.* Інтерактивна книжка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.univ.kiev.ua/ukr/host/viking/db/ftp/univ/is/is_2010_12.pdf.
8. *Збарский Т.* Семіотика книги / Т. Збарский. – М. : Книга, 1978. – 226 с.
9. *Кисин В.* Графическое оформление книги / В. Кисин. – М. : Тизлепром, 1946. – 407 с.
10. *Кондратюк І. В.* Особливості ілюстраційного оформлення / І. В. Кондратюк // Наук. зап. Ін-ту журналістики, 2011. – № 45. – С. 65–68.
11. *Ляхов В.* О художественном конструировании книги / В. Ляхов. – М. : Книга, 1975. – 91 с.
12. *Огар Е. І.* Дитяча книга: проблеми видавничої підготовки / Е. І. Огар: навч. посіб. – Львів : Аз-Арт, 2002. – 158 с.
13. *Пахомов В.* Книжное искусство / В. Пахомов. – М., 1962. – 432 с.
14. *Шевченко В. Е.* Архітектоніка сучасного українського газетного видання (система організації та закономірності розподілу елементів): автореф. дис.... канд. філол. наук : 10.01.08 / В. Е. Шевченко. – Київ, 2002. – 20 с.
15. *Шипелик О. М.* Інноваційні підходи в книжковій ілюстрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nauka.zinet.info/23/shypelyk.php>.

References

1. *Antonenko I.* Elektronni resursi yak ob'ekt katalogizatsiyi : Istoriya pitannya, terminologiya, formatne zabezpechennya / Antonenko I., Barkova O. // Bibl. visn. 2004. – № 2. – S. 11–22.
2. *Valuenko B.* Arhitektura knigi / B. Valuenko. – Kyiv : Mystetstvo, 1976. – 90 s.
3. *Vernigora N. M.* Literatura dlya dltey u HH stolittl: zhanrovo-tematichniy aspekt / N. M. Vernigora // NaukovI zapiski Institutu zhurnalIstiki. – Kyiv, 2004. – T. 4. – S. 87–94.
4. *Gankina E.* Detskaya kniga vchera i segodnya (po materialam zarubezhnoy pechati) / E. Gankina. – M. : Sovetskiy hudozhnik, 1988. – 310 s.
5. *Gerchuk Yu.* Hudozhestvennaya struktura knigi / Yu. Gerchuk. – Kyiv : Knyga, 1984. – 207 s.
6. *Gessen L.* Arhitektura knigi / L. Gessen. – M. : Gos. nauch.-tehn. izd-vo, 1980. – 439 s.
7. *Gorodenko L. M.* Interaktivna knizhka [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: http://library.univ.kiev.ua/ukr/host/viking/db/ftp/univ/is/is_2010_12.pdf.
8. *Zbarskiy T.* Semiotika knigi / T. Zbarskiy T. – M. : Knyga, 1978. – 226 s.
9. *Kisin V.* Graficheskoe oformlenie knigi / V. Kisin. – M. : Tizleprom, 1946. – 407 s.
10. *Kondratyuk I. V.* OsoblivostI IlyustratsIynogo oformlennya // NaukovI zapiski Institutu zhurnalIstiki.
11. *Lyahov V.* O hudozhestvennom konstruirovaniI knigi / V. Lyahov. – M. : Knyga, 1975. – 91 s.
12. *Ogar E. I.* Dityacha kniga: problemi vidavnichoyI pIdgotovki : navch. posIb / Ogar E. I. – Lviv : Az-Art, 2002. – 158 s.
13. *Pahomov V.* Knizhnoe iskusstvo / V. Pahomov. – M., 1962. – 432 s.
14. *Shevchenko V. E.* ArhItektonIka suchasnoho ukraYinskogo gazetnoho vidannya (sistema organIzatsIya ta zakonomIrnostI rozpodIlu elementIv): avtoref. dis.... kand. filol. nauk : 10.01.08 / V. E. Shevchenko. – Kyiv, 2002. – 20 s.
15. *Shipelik O. M.* InnovatsIynI pIdhodi v knizhkovIy IlyustratsIYi [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu : <http://nauka.zinet.info/23/shypelyk.php>.

DESIGN OF THE CHILDREN'S BOOK OF UKRAINE: ASPECTS OF THE STRUCTURE

Yefimova Mariya, candidate of Art criticism,
Lutsk National Technical University, Lutsk

The children's book structural levels (semantic, figurative, architectonic) are described in the scientific paper in their combination and variety of features. It is revealed that the structural levels of the children's book are closely interconnected and interact, therefore the book as a design object is the result of their organic synthesis. The content level acts as an idea, shapes the concept and concept of the future design of children's books. Fine level is implemented through graphic-pictorial information (illustration, font, decorative elements). The architectonic level provides the formation of a volumetric-spatial form of the children's edition, which is based on the content of the literary work and graphic-figurative features of the visual level.

Key words: children's book, structure, content, architectonic.

UDC 7.012: 655.3.066.11

DESIGN OF THE CHILDREN'S BOOK OF UKRAINE: ASPECTS OF THE STRUCTURE

Yefimova Mariy, candidate of art criticism,
Lutsk National Technical University, Lutsk

The aim of the study is to study the structural levels of the children's book as the main factor of the integrity of the children's book edition. Objectives of the work: to characterize the peculiarities of the structural levels of the children's book (content, visual, architectonic); to determine their differential characteristics.

Research methodology. In order to achieve the set goal and to solve the corresponding research tasks, the following methods were used: art studies, generalization and systematization, project forecasting. Thanks to the art-study analysis, the peculiarities and patterns of the development of the visual language of the children's book have been considered. The method of generalization and systematization of data was used to allocate the structural levels of children's books. To determine the main trends in the design of the children's book in the near future, the method of project prediction was applied.

The study involved electronic, printed literary and graphic materials, and samples of various types of children's books were inspected visually.

Results. The structural levels of the children's book are integral representatives of the book itself as a complex material and artistic phenomenon, each of them obligatory and responsible for the implementation of a specific task in the publishing process: content, visual and architectonic.

Structural levels of the children's book (content, architectonics and visual) are diverse in their individual manifestations and ensure the integrity of the publication. Changing the conditions for the formation of each of them leads to a change in the body of the book, which is reflected in all elements of the printed, electronic and alternative editions. Structural levels of the children's book are interdependent, closely intertwined and embodied in each other.

Novelty. The children's book of Ukraine is considered as a product of synthesis of various types of artistic, design and artistic activity, as well as a holistic organism, which is based on close interconnection of structural levels: content, visual, architectonic.

The practical significance. The results work can be used in teaching and methodical work, in the practice of designers of children's books and for solving certain design-artistic or technical problems in the process of creating printed and other publications.

Key words: children's book, structure, content, architectonic.

Надійшла до редакції 5.10.2017 р.

УДК 792.82.071.2.

ХУДОЖНІЙ ОБРАЗ ЯК ФОРМА АСОЦІАТИВНОГО ПЕРЕТВОРЕННЯ
РЕАЛЬНОЇ, ІРРЕАЛЬНОЇ ТА УЯВНОЇ ДІЙНОСТІПацунов Валерій Петрович, професор,
Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ
v.patsunov@gmail.com

Досліджується природа художньої образності взагалі та театральної зокрема. Методологічною основою дослідження є застосування загального наукового принципу об'єктивності, історичності, аналітичного, культурологічного та компаративного методів при аналізі фактологічного матеріалу з проблем художнього образу. Автор пропонує власне визначення поняття «Художній образ» та вводить в ужиток термін «Театральна вертикаль» для позначення образного вектору театрального твору. Розширюються існуючі тлумачення художнього образу, що сприятиме формуванню образного мислення нового покоління театральної режисури.

Ключові слова: художній образ, сценічний троп, театральна вертикаль, театральна горизонталь.

Постановка проблеми. Метафоричність, іносказання в мистецтві через їх зашифрованість крили в собі за радянських часів небезпеку інакомислення, через що не вписувались у «прокрустово ложе» соціалістичного реалізму, піддаючись протягом десятиріч нищівному остракізму.

Безпрецедентні в історії світової культури репресії проти діячів театру загальмували процес розвитку образної мови театрального мистецтва принаймні на піввіку. І досі вітчизняний театр значною мірою живиться побутово-етнографічною естетикою XIX ст., тому конче потребує виведення його на рівень образно-метафоричної лексики XX–XXI ст.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Спеціальної аналітичної літератури про образний феномен сцени у світовій бібліографії мало. Наука з естетики театрального мистецтва протягом останніх десятиліть не пропонує діячам сцени ґрунтовних розробок із проблем театральної образності. Публікації про окремих режисерів-метафористів не заповнюють цієї прогалини, бо присвячені здебільшого творчому